

AZ ÖNÁLLÓ KERESKEDELMI ÜGYNÖKI SZERZŐDÉS VERSENYJOGI ASPEKTUSAI

- I. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés helye a polgári jogban
- II. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés fogalma és ismérvei
- III. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés internus jellegű versenyjogi vonatkozásai
- IV. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés externus jellegű versenyjogi viszonylatai

I. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés helye a polgári jogban⁹⁹

Jelenleg az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés az atipikus szerződések körébe tartozik. Az atipikus – a Polgári Törvénykönyvben nevesített kontraktusoktól eltérő – szerződések csoportját a XX. század végén, Magyarországon jelentkező gazdasági és joggyakorlati változások hívták életre.

Az atipikus megállapodások csoportismérvei közül az alábbiak illenek az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésre:

- a) a magyar Polgári Törvénykönyv „Egyes szerződések” (Negyedik rész, III. Cím) része nem rendelkezik erről a kontraktusról (megjegyzendő, hogy ez a jellemző

⁹⁸ A Szerző a Szegedi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének docense.

⁹⁹ Papp Tekla: Atipikus szerződések c. egyetemi jegyzete (Tyras Nyomda, Szeged, 2007., 5–13. p.) alapján.

- viszonylagos: a Ptk. módosítása, újrakodifikálása e tekintetben új helyzetet is teremthet);
- b) szabályainak kialakításánál fontos szerepe volt a külföldi gyakorlati és jogalkotási mintáknak, az Európai Unió normaanyagának, valamint a hazai szokásoknak;
 - c) e megállapodás kapcsán is az európai jogfejlődésben jogegységesítési törekvés figyelhető meg, mely az európai uniós jogharmonizáció által a magyar szabályozásban is tükröződik;
 - d) a Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján, a típuszabadság értelmében – a jogszabályba ütközés tilalmának betartásával – az atipikus megállapodások tetszőleges tartalommal köthetőek, és a szerződések általános szabályai rájuk is irányadóak;
 - e) ez az atipikus szerződés – törvényi rendelkezésnek megfelelően – írásba foglalandó;
 - f) ahogy az atipikus kontraktusok, ez a megállapodás is hosszabb távú piaci kapcsolatot szabályoz, és így tartós jogviszonyra irányul.

Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés az atipikus szerződéseken belül a következő alkategóriákba sorolható:

- a) önállótlan atipikus szerződés, mert az egyik szerződő fél (a megbízó) által üzletszerűen folytatott tevékenységhez kötődik;
- b) járulékos jellegű atipikus szerződés, mert nem lényegi vonásokban mutat eltérést a Ptk-ban tipizált szerződésekhez képest: az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés sajátos megbízási szerződés;
- c) az atipikus szerződések kodifikáltsága alapján az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés törvényi szinten szabályozott atipikus kontraktusnak minősül (a 86/653/EGK irányelvet implementáló 2000. évi CXVII. törvény rendelkezik róla).

A magyar Polgári Törvénykönyv – jelenleg is tartó – újrakodifikálása során az atipikus szerződések kódexen belüli szabályozásának problematikus volta előtérbe került. A Ptk-tervezetben (2006. október 29.) az önálló kereskedelmi ügynöki megállapodás a megbízási szerződés alfajaként (a megbízási típusú kontraktusok között), „Az üzletszerzői szerződés” elnevezéssel (5: 297-309. §§) nyer majd kódexbe foglalást.¹⁰⁰

II. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés fogalma és ismérvei¹⁰¹

Az ügynöki (közvetítői tárgyú) szerződéseket jelenleg – mint önálló szerződéstípust – a Ptk. nem szabályozza; az ilyen tárgyú szerződések az ún. képviseleti megbízások, azon belül a kereskedelmi (piaci) megbízások közé tartoznak.¹⁰²

A kereskedelmi ügynök szerepe a forgalomközvetítés: a terméket előállító vagy szolgáltatást nyújtó vállalkozás és a fogyasztó között ügyleteket közvetít és/vagy köt. A kereskedelmi ügynök lehet alkalmazott (munkaviszony alapján eljáró) és önálló kereskedelmi ügynök.

Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés olyan állandó jellegű megbízás, amely alapján a kereskedelmi ügynök önállóan, díjazás ellenében, üzletszerűen foglalkozik – áruk adásvételére vagy árukra vonatkozó más – szerződések közvetítésével, és/vagy kötésével akár megbízója, akár saját nevében, de mindig megbízója javára.

Ha a fogalom elemeit megvizsgáljuk, akkor:

¹⁰⁰ http://www.irm.hu/download/ptk-normaszoveg-tervezet_20071029.pdf/ptk-normaszoveg-tervezet_20071029.pdf

¹⁰¹ Papp Tekla: Atipikus szerződések c. egyetemi jegyzete (Tyras Nyomda, Szeged, 2007., 46–49. p.) alapján.

¹⁰² BDT 2007. 87.

- az „állandó jellegű megbízás” tartós, folyamatos és speciális gondossági jellegű kötelmet jelöl. A 2/2005. PJE-ben a Legfelsőbb Bíróság olyan tartalmú jogegységi határozatot hozott, hogy az ingatlanközvetítésre megkötött ügynöki szerződésre – állandó jellegű megbízás hiányában – nem alkalmazhatók az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény rendelkezései. Elvi éllel szögezte le a Legfelsőbb Bíróság, hogy állandó jellegűnek nem tekinthető az eseti, alkalmi, illetve egyetlen ügylet közvetítésére vonatkozó megbízás; egyszeri vagy néhány ingatlan közvetítésére vonatkozó megbízás esetén az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény rendelkezései nem alkalmazhatók. Az „állandó jellegű” kifejezés tartós, nagyobb számú ügylet közvetítésére irányuló, vagy hosszabb ideig tartó jogviszonyra utal. Az állandóság azonban nemcsak a megkötendő ügyletek számában, vagy az ügynöki szerződés időtartamában nyilvánulhat meg, hanem a jogügylet jellegében is: határozatlan időre vagy hosszabb határozott időre meghatározatlan számú jogügylet folyamatos közvetítése és/vagy kötése az ügynöki szerződés tárgya. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés ugyanezen jellegzetességére – különösen az ingatlanközvetítő ügynökök vonatkozásában – fókuszált a Csongrád Megyei Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiuma 2003. február 14-i ülésén, ahol szintén az „állandó jellegű” kifejezés értelmezése történt meg. A kollégium véleménye szerint a tartós jellegű jogviszonyból nem következik szükségszerűen, hogy az ügynöknek több ügyletet kellene közvetítenie. Az ingatlanokkal kapcsolatos szerződésközvetítésre és/vagy kötésre vonatkozó megbízás esetén nem reális és életszerű egy megbízó vonatkozásában, hogy az ingatlanközvetítő megbízatása ingatlanok tömeges és visszatérő eladására/vételére irányulna.¹⁰³ A Csongrád Megyei

¹⁰³ Társasház építésénél azonban előfordulnak találjuk azt, hogy az építési vállalkozó – aki egyben az ingatlan (mint földterület) és a felépülő építmény

Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiumának álláspontja szerint ingatlanközvetítés esetén az állandó jellegű megbízás alatt azt kell érteni, hogy az ingatlanközvetítő-ügynök üzletszerűen (rendszeresen és folytatólagosan foglalkozik nyereség- és jövedelemszerzés céljából e tevékenységgel), teljes körű és egyedi szolgáltatást nyújtva (az adott megbízó igényeihez igazodva az ingatlanügylet létrejöttéig jár el), egyidejűleg más-más ingatlanra vonatkozóan számos megbízó részére végzi tevékenységét. Az Európai Bíróság Poseidon-ügyben hozott előzetes döntése¹⁰⁴ a Legfelsőbb Bíróság nézetével szemben inkább a Csongrád Megyei Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiumának megközelítését támasztja alá. Egyetlen hajóbérleti szerződés megkötése és több éven keresztül évente történő meghosszabbítása kapcsán kellett az Európai Bíróságnak az önálló kereskedelmi ügynök fogalmát értelmeznie. Az Európai Bíróság rámutatott arra, hogy a kereskedelmi ügynöki szerződés keretében az ügynököt a tárgyalások folytatására állandó felhatalmazással látja el a megbízó. Általában ezt az állandóságot a megbízó javára megkötött ügyletek száma jelzi. Az állandó jelleg megítélésére azonban az ügyletek száma nem az egyetlen meghatározó tényező. Így egyetlen, több éven keresztül meghosszabbított szerződés megkötésére vonatkozó megbízás akkor állandó jellegű, ha az ügynök az egész szerződéses időszak alatt kapcsolatot tart fenn megbízójával és megbízatása a szerződés sorozatos meghosszabbítására vonatkozó tárgyalások lefolytatására is kiterjed;

- Az „önállóan” kifejezés értelme a személyes és a szervezeti függetlenséget jelenti, azaz ilyennek csak az a kereskedelmi ügynök minősül, aki nem munkaviszony keretében végzi tevékenységét, és más javára történő szerződéskötéshez való joga nem jogszabályon alapul;

tulajdonosa is – több lakás értékesítésére vonatkozó megbízást ad az ingatlanközvetítőnek.

¹⁰⁴ C-3/04; 2006. márc. 16.

- A „díjazás ellenében” kitétel arra utal, hogy az önálló kereskedelmi ügynök visszerthes megállapodás alapján jár el a megbízó javára, azaz tevékenységéért ellenszolgáltatás jár;
- Az „üzletszerű” szó alatt a hivatásszerűséget (szaktudással végzett „fővállalkozás”) és a nyereségre törekvést (tartós haszonszerzés a cél) kell értenünk;
- A „szerződések közvetítése és/vagy kötése megbízási és bizományi jelleget is sugall.

Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés típusai két szempont alapján csoportosíthatóak:

- a) az önálló kereskedelmi ügynök megbízásának terjedelme szerint,
- b) és az alapján, hogy mire vonatkozóan közvetít/köt ügyletet az ügynök.

ad a) Az önálló kereskedelmi ügynöki megbízás terjedelme kétféleképpen határozható meg:

- aa) a képviseleti jogosultság,
- ab) és a tevékenységi terület figyelembe vételével.

A képviseleti jogosultság szerint az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés egyik típusa megbízási jellegű: az ügynök megbízója nevében és javára szerződést közvetít és/vagy köt; a másik típusa a bizományi jellegű: a kereskedelmi ügynök a saját nevében, de a megbízója javára köt szerződést. Az ügynöki tevékenységet általában valamilyen területre koncentrálnak folytatják, e tevékenységi terület meghatározása többféleképpen történhet:

- adott árura, vagy árucsoportra korlátozással,
- földrajzi terület (körzet) kijelölésével,
- személyi (vevő-) kör megállapításával; ezek egymással kombinálhatóak is.

A kereskedelmi ügynök az adott tevékenységi terület vonatkozásában kizárólagos közvetítői joggal ruházható fel: az

adott tevékenységi területen egyedüli ügynöke lesz a megbízónak. Versenyjogi szempontból vizsgálva a kizárólagos ügynöki klauzula csak a márkán belüli versenyt érintheti, így versenysértő hatás általában nem kapcsolódik hozzá.¹⁰⁵

ad b) Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés típusai a közvetített/kötött ügylet jellege szerint lehetnek

ba) áruforgalmi,¹⁰⁶

bb) árutőzsdei,¹⁰⁷

bc) értékpapír-befektetési,¹⁰⁸

bd) ingatlanközvetítő,¹⁰⁹

be) lakástakarékpénztári,¹¹⁰

bf) biztosítási,¹¹¹

bg) utazásszervező- és közvetítő ügynöki¹¹²

kontraktusok.

¹⁰⁵ 5/2004. VJ

¹⁰⁶ Az áruforgalmi ügynök áruk adásvételére, illetve árukra vonatkozó más szerződésekkel foglalkozik; 2000. évi CXVII. tv.

¹⁰⁷ Az árutőzsdei ügynök áruval kapcsolatos tőzsdei ügyleteket közvetít/köt; 2001. évi CXX. tv.

¹⁰⁸ Az értékpapír-befektetési ügynök értékpapírra vonatkozó szerződést és tőzsdei ügyleteket közvetít/köt; 2001. évi CXX. tv.

¹⁰⁹ Az ingatlanközvetítő ügynök vagyoni értékű jogra közvetít/köt megállapodást; 2005. évi CXXXII. tv.

¹¹⁰ A lakástakarékpénztári ügynök szolgáltatásra irányuló kontraktus közvetít/köt; 1996. évi CXIII. tv.

¹¹¹ A biztosítási ügynök szolgáltatással kapcsolatos szerződést közvetít/köt; 2003. évi LX. tv.

¹¹² Az utazásszervező- és közvetítő ügynök szolgáltatási tárgyú ügyletet közvetít/köt; 213/1996. (XII. 23.) Korm. rend.

III. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés internus jellegű versenyjogi vonatkozásai¹¹³

Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés internus jellegű versenyjogi vonatkozásai alatt a szerződő felek (a megbízó és az ügynök) közötti jogviszony tartalmából eredő, az önálló kereskedelmi ügynök által megbízója számára teremthető versenyhelyzetet értjük: a megbízó és versenytársai érdekösszeütközése hogyan befolyásolja az ügynök, szerződéses kötelezettségeit.

Az önálló kereskedelmi ügynök szempontjából jogszabály (Kerügyntv.) (a) és megállapodás (b) által előírt versenytitalomról beszélhetünk.

- a) A Kerügyntv. a kereskedelmi ügynöki szerződés megkötése előtti (aa) és fennállása alatti (ab) időtartamra vonatkozóan rendelkezik a versenyhelyzetről:

aa) a kereskedelmi ügynök megállapodásuk megkötése előtt köteles tájékoztatni arról a megbízót, hogy más megbízóval kötött szerződés alapján hasonló tárgyú kereskedelmi ügynöki tevékenységet végez-e (az áru jellemzői, az ügyfélkör, a terület alapján versenytársról van-e szó). Ha e kötelezettséget elmulasztja az ügynök, akkor a szerződésszegés jogkövetkezményei alkalmazhatóak (a megbízó azonnali hatályú felmondással élhet);¹¹⁴

ab) a kereskedelmi ügynök csak megbízója írásbeli hozzájárulásával köthet más megbízóval hasonló tárgyú önálló kereskedelmi ügynöki szerződést. E kötelezettség megszegése szerződésszegésnek minősül, és annak jogkövetkezményei alkalmazandóak.¹¹⁵

¹¹³ Papp Tekla: Atipikus szerződések c. egyetemi jegyzete (Tyras Nyomda, Szeged, 2007., 52–53. p.) alapján.

¹¹⁴ 2000. évi CXVII. tv. 6. § (1) bek.

¹¹⁵ 2000. évi CXVII. tv. 6. § (2) bek.

- b) A Kerügyntv.¹¹⁶ megengedi, hogy – a megbízó érdekeinek a konkurenciától való óvása végett – a kereskedelmi ügynök és a megbízó versenykizáró megállapodást kössenek. E szerint a kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnése utáni időre az ügynök ilyen jellegű tevékenységében korlátozható (tehát a „versenykizáró” elnevezés nem pontos). Ez a megállapodás érvényesen csak írásban, legfeljebb az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés megszűnését követő 2 évre, külön díjazás ellenében, az ügynöki szerződésben meghatározottakkal azonos tevékenységi területre korlátozva köthető. Ha az ügynöki szerződés azért szűnik meg, mert azt a kereskedelmi ügynök a megbízó súlyos szerződésszegése miatt azonnali hatállyal felmondja, akkor a felmondást követő 1 hónapon belül írásban az ügynök a versenykizáró megállapodást is felmondhatja.

Az ügynökre vonatkozó versenytilalmi kikötések – internus jellegük ellenére – akkor érintik a márkák közötti versenyt, ha az adott piac (ahol a szerződéses áruk adásvétele folyik) lezárását eredményezik.¹¹⁷

IV. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés externus jellegű versenyjogi viszonylatai

Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés externus jellegű versenyjogi viszonylatai abban rejlenek, hogy az ügynöki megállapodás révén a megbízó és az ügynök között létrejött kapcsolat érinti-e a megbízó versenytársait, azaz van-e az adott piacon versenyt befolyásoló, korlátozó, vagy kizáró hatása az önálló kereskedelmi ügynöki jogviszonynak.

¹¹⁶ 2000. évi CXVII. tv. 22. §

¹¹⁷ 5/2004. VJ

Az EK-Szerződés 81. cikk (1) bekezdése szerint a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása vagy torzítása, így különösen – az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés szempontjából – a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése, továbbá az értékesítés korlátozása vagy ellenőrzése, valamint a piacok vagy a beszerzési források felosztása.

Az európai uniós szabályozásnak megfelelően a magyar versenytörvény is tiltja¹¹⁸ a vállalkozások közötti olyan megállapodást, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. E tilalom alá esnek különösen azok a megállapodások (az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés vonatkozásait figyelembe véve), amelyek a vételi vagy eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására, továbbá a forgalmazás korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására, valamint a piac felosztására irányulnak.

A tilalmazott versenykorlátozó megállapodásokat két csoportra lehet osztani a szerződő vállalkozások szempontjából:¹¹⁹

- a) horizontális kartell esetén a termelés, értékesítés azonos szintjén működő vállalkozások korlátozzák a versenyt, azaz versenytársak kontraktusáról van szó;
- b) vertikális kartellnél a termelés, értékesítés eltérő szintjén működő vállalkozások állapodnak meg a gazdasági verseny is érintő kérdésekben. Minden kartell közös ismérve, hogy jogilag önálló szervezetek magatartásának egyetértésükön alapuló összehangolására irányul, vagy

¹¹⁸ 1996. évi LVII. tv. 11. § (1)-(2) bekezdései.

¹¹⁹ Tóth Tihamér: Az Európai Közösség versenyjoga (JATEPress, Szeged, 2003., 67. p.)

vezet, és ez a piac szabályozását eredményezi.¹²⁰ Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés versenyjogi megítélésénél a vertikális megállapodásként minősítés merülhet fel.

A 2790/1999/EK számú vertikális csoportmentességi rendelet alkalmazása kapcsán az EK Bizottság iránymutatást¹²¹ készített. Ebben a Bizottság a vertikális megállapodások alaptéziseit rögzíti és megállapítja, hogy a valódi ügynöki szerződések általában kívül esnek a 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazási körén. A Bizottság ügynöki megállapodásnak azt tekinti, ha egy vállalkozás egy természetes vagy jogi személyt felhatalmaz arra, hogy javára a saját vagy a megbízó nevében árukat vásároljon, vagy értékesítsen. A Bizottság meglátása szerint az, hogy egy ügynöki szerződés valódi-e két kockázat telepítésének a függvénye:

- az egyik, hogy ki viseli azokat a kockázatokat, amik közvetlenül azokkal a szerződésekkel kapcsolatosak, melyeket az ügynök a megbízó javára közvetít (pl.: árukészlet finanszírozása);
- a másik, hogy ki viseli a piac sajátossága miatt eszközölt befektetések kockázatát (azokat az elsüllyedt költségeket, amik az adott piacon való működéshez szükségesek). Ha e két kockázatot az ügynök nem, vagy legfeljebb csak jelentéktelen mértékben viseli, akkor valódi ügynöki megállapodás jött létre a megbízó és ügynöke között, mert ez eladás és vásárlás részese a megbízó, hiába független, önálló vállalkozás az ügynök.

A Bizottság iránymutatása azokat az ügynöki kötelezettségeket tekinti az ügynöki megállapodás szerves részének, melyek ahhoz szükségesek, hogy a megbízót terhelje a kockázatviselés, azonban lehetősége legyen az üzleti stratégia meghatározására is (pl.: árra,

¹²⁰ Miskolczi Bodnár Péter: A versenyjog nemzetközi és magyar fejlődése (in: A civilisztika fejlődéstörténete, szerk.: Miskolczi Bodnár P., Doktori Tankönyvek 2., Miskolc, 2006., 231. p.)

¹²¹ 2000/C 291/01

vevőkörre, vagy egyéb eladási/beszerzési feltételekre vonatkozó kikötések).

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a Bizottság gondolatmenetét követte két önálló kereskedelmi ügynöki szerződés versenykorlátozó jellegének elbírálásánál. Az egyik esetben¹²² a Westel Mobil Rt. Domino termékeinek (mobiltelefon) értékesítésére kötött szerződést a Fotex csoporttal, a másik esetben¹²³ PB-gázpalackok továbbértékesítésére létesített megállapodást kiskereskedőkkel a Prímagáz, a Totalgáz és a MOL Rt. Mindkét ügyben a Versenytanács az önálló kereskedelmi ügynöki szerződések valódi voltát vizsgálta és ennek kapcsán az alábbi szempontokat mérlegelte:

- az ügynök tulajdonosa-e, előállítója-e az adásvétel tárgyát képező áruknak, vagy nyújtja-e a szerződéses szolgáltatást,
- a termék forgalmazási költségeihez hozzájárul-e (ideértve a szállítási költségeket is),
- akár közvetlenül, akár közvetve részt vesz-e a megbízó marketingjében (ideértve a hirdetési költségek viseléséből való részesedést is),
- tart-e saját költségére vagy kockázatára árukészletet,
- van-e lehetősége a megmaradt áru külön díj fizetése nélküli visszaadására,
- saját költségére létrehoz-e, vagy fenntart-e eladás utáni szolgáltatásokat (pl.: karbantartás, javítás)
- végez-e eszközökre, képzésekre történő piac-specifikus beruházásokat,
- felel-e harmadik személyekkel szemben a termék hibájából eredő kárért,
- felel-e a vásárló szerződésszegéséért (kivéve a del credere jutalék alkalmazásának esetét).

¹²² 2/2003. VJ

¹²³ 5/2004. VJ

Ha ezen kérdésekre az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés tartalma alapján nemleges válasz adandó, akkor valódinak minősíthető az ügynöki megállapodás. Az említett két ügyben a fenti kritériumok alapján arra az álláspontra helyezkedett a Versenytanács, hogy valódi önálló kereskedelmi ügynöki szerződések kötettek, így ezek a Tptv. 11. § (1) és (2) bekezdései szerint nem tilalmazott megállapodások voltak.

Az Európai Elsőfokú Bíróság DaimlerChrysler AG v Európai Bizottság ügyben hozott ítélete¹²⁴ az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés kapcsán a kartell-tilalom alkalmazhatatlanságának másik aspektusára világított rá. A DaimlerChrysler a Mercedes Benz típusú gépjárművek forgalmazását fióktelepein keresztül, bizományosokkal és kereskedelmi ügynökökkel végezte. Az Európai Elsőfokú Bíróság abból indult ki, hogy az EK-Szerződés 81. cikk (1) bekezdésbeli kartell-tilalom egymástól független vállalkozások közötti megállapodásra vonatkozik. A vállalkozások függetlenségének versenyjogi eldöntésénél nem az a mérvadó, hogy a vállalkozások elkülönült jogalanyiságukból adódóan formailag különállók-e, hanem az, hogy piaci magatartásuk egységes-e; tehát a megbízó és ügynöke egy gazdasági egységet alkotnak-e. Ha az ügynök – elkülönült jogalanyiséga ellenére – nem önállóan határozza meg piaci magatartását, hanem a megbízó utasításainak végrehajtója, akkor versenyjogi szempontból nem tekinthető a megbízótól független vállalkozásnak.

Az Európai Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy az adott ügyben az ügynökök a munkavállalókhoz hasonlóan végezték a gépjárművek értékesítését, tehát a megbízó vállalkozásába integráltan működtek, így a megbízótól független vállalkozásnak sem tekinthetőek, emiatt pedig a kartell-tilalom az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésre nem volt alkalmazható.

Az Európai Elsőfokú Bíróság ítélete és a Bizottság iránymutatása közötti összhangot abban látjuk megteremthetőnek, hogyha az ügynök a tevékenységével szervesen össze nem függő

¹²⁴ T-325/01; 2005. szept. 15.

kockázatokat is vállal az önálló kereskedelmi ügynöki szerződés alapján, akkor a megbízótól való függetlenségét is elveszti: minél több szerződésidegen rizikó terheli, annál inkább egy gazdasági egységet alkot megbízójával, hiszen magatartását egyre nagyobb mértékben a megbízó határozza meg.

Megállapíthatjuk, hogy a megbízó és a vele egy gazdasági egységet képező kereskedelmi ügynök közötti önálló kereskedelmi ügynöki szerződés nem tartozik a kartell-tilalom hatálya alá.

Azonban azok az önálló kereskedelmi ügynöki szerződések, amelyeket a kereskedelmi ügynök rendszeresen köt olyan megbízókkal, amik egymás versenytársai,¹²⁵ valamint amelyek a kereskedelmi ügynök nem egyedüli jövedelemszerzési forrásai (ügynöki tevékenységétől függetlenül, amellet gyártással, kereskedelemmel foglalkozik)¹²⁶, az EK-Szerződés 81. cikkének hatálya alá eshetnek; így alkalmazható rájuk a 2790/1999/EK Rendelet¹²⁷, és az 55/2002. (III. 26.) Kormányrendelet.¹²⁸

¹²⁵ Eirpage-ügy, OJ 1991 L306/22

¹²⁶ Tóth Tihamér: Az Európai Közösség versenyjoga (JATEPress, Szeged, 2003., 69-70. p.)

¹²⁷ A Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról.

¹²⁸ A vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről.